

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΧΙΝΑΣ

αναφορά περιπτώσεων

Ἐπαυξημένη ἔκδοση, με πολύμορφο ὑλικό σέ τρεῖς ἐνότητες:

1) «Περιπτώσεις κατασκευῆς κόσμων», με τόν ὑπότιτλο «Δείξεις καί δείγματα»: Λογικοφανεῖς ὑποδείξεις, ὑπό μορφή πλαστοῦ φιλοσοφικοῦ δοκίμιου, εἰσάγουν καί ἀλληλοσυνάπτουν ἀνόμοια ὑποδείγματα «κοσμοκατασκευῶν».

2) «Περιπτώσεις ἐμπλοκῆς τοῦ Ἐγὼ μέσα στό Ἄλλο»: παραβολικές ἐκδοχές τῆς ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένης αὐτοσυνειδήσης μέσα σ' ἓνα ἀκατανόητο καί παρερμηνευμένο περιβάλλον.

3) «Περιπτώσεις ἀπό τό ἐλάχιστο ὡς τό τίποτα». Αὐτή ἡ ἐνότητα ἀποτελεῖται ἀπό τό κύριο σῶμα τῆς προηγούμενης «Ἀναφορᾶς περιπτώσεων»: Ἡ ἐλαχιστοποίηση καί οὐσιαστικά ἡ κατάργηση τῆς ὑπόθεσης – μιᾶ διαστικῆ διάσχιση δρόμου στό πεζογράφημα «Μέ κόκκινο φῶς», ἓνα ἀσημαντο ἐπεισόδιο σάν ἀπόληξη μιᾶς πολυδαίδαλης σειρᾶς «ἠλεκτρονικῶν ἐγγραφῶν» γιά τή δικαιολόγηση τοῦ τυχαίου τίτλου «Ἐνώπιον πολυβολητοῦ» – ἐξωθεῖται ὡς τήν ἀνυπαρξία ἐνός ἀπό τούς φορεῖς τριῶν παράλληλων ἐσωτερικῶν μονολόγων στήν «Περίπτωση μηδέν».

Ἡ προηγούμενη «Ἀναφορά περιπτώσεων» εἶχε ἐκδοθεῖ στήν Ἀθήνα τόν Δεκέμβριο τοῦ 1966. Παραθέτονται ἐδῶ στήν ἀρχή ἀποσπάσματα ἀπό παρουσιάσεις καί κριτικές πού δημοσιεύθηκαν ὡς τίς 21 Ἀπριλίου 1967 καί πού, ἂν καί ἀντιστοιχοῦν τώρα μόνο στήν τρίτη ἐνότητα, θά ἴσχυαν ἴσως σέ ὀρισμένα σημεῖα τους ἔμμεσα καί γιά τίς δύο ἄλλες σ' αὐτή τή νέα ἔκδοση:

«Περιπτώσεις» διαφορετικής τοποθέτησής του ατόμου μέσα στο σύγχρονο πολύπλοκο κόσμο. («Μεσημβρινή»).

Ένα πολύχρωμο δειγματολόγιο του σύγχρονου διεθνούς εργαστηρίου. Πού όμως από κάτω του κρύβεται η άμεση προσωπική συγκίνηση. Η αντίθεση της πρώτης «περιπτώσεως» («Με κόκκινο φως») διαδραματίζεται μέσα σ' ένα χρονικό θραύσμα. (...) Στη δεύτερη «περίπτωση» («Ένώπιον πολυβολητού») δοκιμάζεται, για πρώτη φορά, η μετάθεση της εϋθύνης για την αφήγηση σ' έναν ηλεκτρονικό εγκέφαλο. Με θεϊκή ουδετερότητα, η «άφηγηματική συσκευή» αντιδρά στις εντολές του χειριστή της για να προσδιορίσει, μέσα από ετερόκλητα στυλιστικά επίπεδα, διατρέχοντας ολόκληρη τη γκάμα του παράλογου της λογικής, το στίγμα ενός ανθρώπου. (...) Το βιβλίο κλείνει με την «Περίπτωση μηδέν»: Μιά ροή σκέψης περνάει μέσα από τρεις συνειδήσεις, σ' ένα χώρο και χρόνο, πού για τη μιά τους δεν υπάρχουν πιά. («Τά Νέα»).

Δέν μās έχει συνηθίσει σέ τολμηρούς πειραματισμούς ή μεταπολεμική μας πεζογραφία. (...) Οί έξιαιρέσεις είναι ελάχιστες. Σ' αυτές έρχεται τώρα να προστεθεί και ή περίπτωση του 'Αλέξανδρου Σχινά, μέ τό βιβλίο του «Αναφορά περιπτώσεων». (...) Στο αφήγημα «Μέ κόκκινο φως» τό θεματογραφικό δεδομένο είναι ή διάβαση του «ήρωα» από τό ένα πεζοδρομίο στο άλλο. Τό πέραςμα όμως αυτό ενώ συνοδεύεται μέ όλα τά στοιχεία του πραγματικού γεγονότος παίρνει ταυτόχρονα και συμβολικό χαρακτήρα, υποδηλώνοντας τήν πορεία του ανθρώπου από τη γέννηση ως τό θάνατο. (...) Τά χρονικά και τά τοπικά πλαίσια, τό πραγματικό και τό φανταστικό έδώ συμπφέρονται και συναρμόνιζονται για να άπομεινεί ως μόνο κατάλοιπο ή αίσθηση του άλλου, του μάταιου, του κενού τής ύπαρξης. 'Ο.τι όμως ζωντανεύει και άξιοποιεί αισθητικά αυτό τό «συννοήλευμα» είναι τό έναγωνίο πού ένυπάρχει στην όλη αφήγηση και άποτυπώνεται τόσο έντονα στο λόγο, και άκόμη ή θέρημ και ή συγκίνηση. (...) Τό «Ένώπιον πολυβολητού» θά μπορούσε να θεωρηθεί «κλειδί» για ή γνωριμία και τήν έξοικειωση του άναγνωστή μέ τήν τεχντροπία του συγγραφέα και τίς μεθόδους πού μετέρχεται για να συγκεκριμενοποιήσει τήν εικόνα τής πραγματικότητας. 'Η προσφυγή σ' ένα είδος ηλεκτρονικού εγκέφαλου, μιάς «άφηγηματικής συσκευής», του επιτρέπει να δώσει «άντικειμενική» μορφή στο ρευστό και αντίλεγόμενο αυτό πού άποκαλούμε πραγματικότητα, άποσυνθέτοντας τήν σ' ένα πλήθος «άπλών» στοιχείων τά όποία άνασυνθέτει, δάσει διαφορετικών κάθε φορά συνδυασμών, σέ τρόπο πού τά ίδια δεδομένα να δίνουν πλήθος ριζικά διάφορες όψεις. Είναι ή σχετικότητα, τό άνταρκο τής άλήθειας, πού υποδηλώνεται μέ τό πλήθος τών άφηγήσεων πού

κατασκευάζει ό ηλεκτρονικός εγκέφαλος του Σχινά. (...) 'Ο άναγνώστης παρασύρεται και έντοπίζει τό ένδιαφέρον του στο «παιχνίδι», θαυμάζοντας τήν έπινοητικότητα, τήν ευφύια, τήν εύλωτία, τήν άνεση μέ τήν όποία ό συγγραφέας κινείται στον ώκεανό τών λέξεων και τήν έξοικειωση του μέ τίς κάθε λογής σύγχρονες γραφές ή «σημαντικές» του λόγου. Μονάχα όταν ή αφήγηση τερματισθεί και θελήσει να σκεφθεί θά μπορείει να συλλάβει τό νόημα. (...) 'Η «Περίπτωση μηδέν» είναι μιά σύντομη λυρική έξομολόγηση, όλο πάθος και τρυφερότητα. (...) Πολλές είναι οι δυσχέρειες πού θά συναντήσει ό άπροσεχόμενος άναγνώστης στην παρακολούθηση τών κειμένων του Σχινά. 'Αν όμως κατορθώσει να τίς ύπερνηήσει, θά διαπιστώσει μιά έσωτερική τάξη, εκεί πού φαίνεται να έπικρατεί τό «χάος», μιά πλούσια έμπειρία ζωής και μιά όργανωμένη προσωπικότητα, πού δέν τήν έχει άποξηράνει ή έπίμονη θεωρητική άναζήτηση. (Β. Βαρικας, «Τό Βήμα»).

'Η «Αναφορά περιπτώσεων» άπαιτεί μιά έναργή και περιπετειώδη άνάγνωση προς όλες τίς κατευθύνσεις πού άνασκάπτει τό κείμενο όπως άγρό. άνάγνωση πού άποσκοπεί να άνακαλύψει, κάτω από τη στύλβουσα μεταλλική, λογοκρατούμενη όργανωμένη έπιφάνεια, έναν κόσμο χροστικό, έκρηκτικό και άδιαφοροποίητο. (...) Στο «Κόκκινο φως» τό γεγονός έξαντλείται πριν πραγματοποιηθεί, σέ μιά μνήμη χρόνου - μη χρόνου, σέ μιά διχοτομημένη ή πολυεπιτημένη προσωπικότητα, συνθλιμμένη ήδη από τη ζωή τών άλλων και άπ' τήν ίδια τη δική της. (...) 'Ενας ύπερεγκέφαλος (στο «Ένώπιον πολυβολητού») αντίγραφέ της συμπειροφά τής άνώριπης σκέψης, παρουσιάζοντας άνάγλυφες τίς έλλείψεις της. Ένα ύπερμηχάνημα πού γνωρίζει, πού άπαντά, πού διασχεδάζει μέ τίς άδυναμίες του χειριστή, πού δέν άμφιβάλλει, δέν άμνησεί, δέ λαβεί. 'Ο χειριστής πού είναι τό έρωτών άτομο, έντυπωσιάζεται, συγκινείται, προοιδεται. Τό εύρημα του ηλεκτρονικού εγκέφαλου πρώτη φορά νομίζω χρησιμοποιείται στη διεθνή λογοτεχνία - μέ τήν έξαίρεση τών βιβλίων έπιστημονικής φαντασίας. (...) 'Ο Σχινάς άρνήθηκε και κατάργησε τήν πλοκή, τήν πράξη, τό πρόσωπο. Τά γεγονότα περιγράφονται μέ ένκενυριστική σχολαστικότητα: κάθε πρόβλεψη όμως επί τών γεγονότων είναι μάταιη. (...) Χρησιμοποιώντας αυτές τίς γραφές-άναιρέσεις ή γραφές-άμφισβήτησεις, έμδαθύνει στον πυρήνα τής γλώσσας και άδίστακτα τόν δομολογίζει. Τότε γίνεται άμυρτες μιάς εκληκτικής σέ άποτελεσμα έκρηξης. Μιά τέτοια εύθυδολία και τόλημ προϋποθέτει δέβια πλήρη κυριαρχία του όργάνου. 'Η ίδια εύθυδολία και τόλημ, ή ίδια έκρηξη, ίσχυει και για τό περιεχόμενο. (...) Συμμετέχουμε σέ μιά προοδευτική άποσύνθεση, σέ μιά διάλυση του ατόμου και του κόσμου πού οδηγεί στο τίποτα. Στίς τελευταίες σελίδες (στην «Περίπτωση μηδέν») και αυτό τό τίποτα άμφισβητείται. (Μ. Άραβαντινού, «Ταχυδρόμος»).

‘Ολόκληρο τό ἀφήγημα («Μέ κόκκινο φῶς») ἀφιερώνεται στήν παρακολούθηση μιάς φοβερῆς διάβασης. Τό πέρασμα τοῦτο, ἀνάμεσα ἀπό τόν ὀρυμαγδὸ τῶν αὐτοκινήτων καί τῶν ἄλλων πεζῶν (...) εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωὴ. Γι’ αὐτὸ ἡ διάβαση αὐτὴ εἶναι τόσο μακριά, ταραγμένη, γεμάτη ἀναστολές καί παλινδρομήσεις, πηχτὴ καί πυκνὴ ἀπὸ ἐνταση. (...) ‘Ο ὑπερφορτισμένος ἀπὸ ζωὴ αὐτὸς «πεζός» φυσικὸ εἶναι νὰ κρῦβει μέσα του τὸν ἄλλο. (...) “Ἐνα μεταφυσικὸ ρίγος ὑπάρχει σ’ αὐτὸ τὸν ἄλλο, ρίγος μπροστά στοῦ κοσμικοῦ ἀχανές, ὅπως τὸ διέστειλε στὰ χρόνια μας ἡ ἐπιστήμη, τὸ ὅποιο δάθυνε μέσα μας τὴν αἴσθησή μιάς ἀπεραντῆς ὄντολογικῆς μοναξιάς. ‘Ο συμπεσιμένος, ἐξἄλλου, γιὰ νὰ χωρῆσει, χρόνος παίρνει καποτε τὴν παλινδρομικὴ κίνηση ἐνὸς ἐμβόλου στοῦ ἀφήγημα αὐτοῦ. Οἱ ἀνθρώποι ἀναρροφῶνται ἀπὸ τὸ χρόνο σαν ἀπὸ ὠκεᾶνια κήτη. (...) “Ἐνα ἄλλο, πῶς συνηθισμένο ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς συμπύκνωσης, εἶναι ἕνα φοβερὸ ἀνακάτεμα τοποῦ καί χρόνου. (...) Τὸ ὕψος γίνεται, φυσικά, σὲ ἕνα τετοιο κείμενο περιδινούμενο, ταυτισμένο μὲ τὴν περιδίνηση τοῦ περιεχομένου του. (...) ‘Αλλά μὴ νομίζετε πὼς ὁ ἄλλος αὐτὸς εἶναι χωρὶς τῆς ζεστασιά τῶν αἰσθημάτων. (...) Τὸ ἀφήγημα αὐτὸ εἶναι ἕνα πολὺ δυνατό κείμενο. (...) Τὸ «Ἐνώπιον πολυβόλητου» ἔχει ὡς «ὑπόθεση» τὴ χρήση ἀπὸ ἕνα συγγραφέα μιάς «ἀφηγηματικῆς συσκευῆς». (...) ‘Ἡ μηχανὴ δὲν ὑπακούει, δὲν ἐννοεῖ. τὸ ἀποτέλεσμα δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὸ, οἱ «ἐγγραφές» συνεχῶς ἀκυρώνονται, τροποποιοῦνται, ἐπαναλαμβάνονται. ‘Ἡ κατάληξη εἶναι ἀρνητικὴ. (...) ‘Υπάρχει ἡ σφραγίδα μιάς εὐρηματικῆς καί εὐφάνταστης σκέψης, πού μᾶς μεταδίνει μὲ ἰδιάζοντα τρόπο τὴ νεκρὴ ψυχρότητα τῆς μηχανῆς. (...) Μᾶς ἐντυπωσίασε ἡ γερὴ κλασικὴ φιλολογικὴ κατάρτιση τοῦ συγγραφέα, ἡ ὁποία ἐξαιρετὴ ἀπὸ μᾶς σπάνια γλωσσικὴ αἴσθηση, πού δημιουργεῖ μὴν ἀληθινὴ λεξιμαγεία. (...) ‘Ο ρόλος τῆς «ἐπιστημονικῆς» καθαρεύουσας εἶναι δέβαια εὐνόητος. (...) Στὴν «Περίπτωση μὴδὲν» τέλος ἀποδεδειγμένοι ὄλοτελα οἱ κρουνοὶ ἐνὸς λυρισμοῦ. (...) Κλείνοντας τὸ βιβλίο τοῦ Σχινᾶ μένει μετὰ τὴ δεβαιοῦσα πὼς μὴ νέα, πολὺ σημαντικὴ παρουσία εἶνε στὰ γράμματα μας. ‘Ἡ «Ἀναφορὰ περιπτώσεων» ἐκπηγασε ἀπὸ μὴ συγκροτημένη καλλιτεχνικὴ προσωπικότητα, πού τὴ συνθέτουν ἡ «ποιητικὴ» φαντασία, τὸ πνευματικὸ δάθος καί ἡ ἀνελλιπὴς ἐνημερωσὴ σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴ σύγχρονη πορεία τῆς τέχνης. (Μ.Γ. Μερακλῆς, «Ἐποχές»).

Τὰ δύο ἐκτενέστερα πεζογραφήματα («Μέ κόκκινο φῶς» καί «Ἐνώπιον πολυβόλητου») ἐκδόθηκαν τὸ 1969 ἀπὸ τὸν οἶκο Suhrkamp. Σ’ ἕνα ἐπιμετρο παρατέθηκαν ἀποσπασματικὰ ἑλληνικῆς κριτικῆς πού εἶχαν προλάβει νὰ δημοσιευθοῦν καί ἄλλες πού ἡ δημοσίευσή τους ἀναστάλθηκε ἀπὸ τὸ πραξικόπημα. ‘Ο συγγραφέας καί ἐπιμελητῆς

ἐκδόσεων τοῦ «Literarisches Colloquium» τοῦ Δ. Βερολίνου Wolfgang Maier ἔγραφε ἀνάμεσα σὲ ἄλλα: Παρέχεται ἐδῶ μὴ εὐκαιρία νὰ μεταδοθῆ κατὶ ἀπὸ τὴ φωνὴ πνευματικῶν ἀνθρώπων πού δὲν μποροῦν πιά νὰ ἐκφραστοῦν ἐλεύθερα στὴ χώρα τους. Οἱ ἀπόψεις τους ἀκούγονται τώρα σαν ἀντίλαλος ἐνὸς ξεκινήματος πρὸς δυνατότητες τῆς ἀδέσμευτης ἐκφράσεως, τοῦ λεκτικοῦ πειραματισμοῦ καί τῆς ἀλλαγῆς τῆς παράδοσης. (...) ‘Ο Σχινᾶς, πού ἂν καί ἐξοικειωμένος μὲ ξένες γλώσσες καί λογοτεχνίες ἰχνηλατεῖ πάντα ἐπιμονα τὴ γλῶσσα του, ἀποτόλμησε μὴ δραπετεύσει, χωρὶς νὰ ἐγκαταλείπει τὴ θέση του, δηλαδὴ τὴν ἱστορία τῆς χώρας του καί τὴν καταγωγή του. ‘Ἡ ἀσυνήθιστη τεχνικὴ τῆς διακοπῆς, τῆς ἀνασυναρμολόγησής καί μιάς νέας πάλι διακοπῆς μοιάζει σαν ἀποδοχὴ καί συγχρόνως ἀπόρριψη τῆς παράδοσής του. Τὸ πάθος του νὰ συνδέει τὸ κάθε τι μὲ τὸ κάθε ἄλλο (...) ὑποσημαίνει ἕναν σολιρισμὸ, πού μετουσιώνει τὰ ἐκρηκτικὰ σὲ τέχνη, καί πού δὲ βρῆσεται ἀποικνωμένοις μὲς στὴ σημερινὴ λογοτεχνία.

‘Αποσπάσματα ἀπὸ γερμανικῆς κριτικῆς:

‘Ἡ γλωσσικὴ ἀκροβασία εἶναι μὴ ἀπὸ τὴς ἐντυπωσιακῆς του ἱκανότητες. Δὲν ἀντιλαμβάνεται ὅμως αὐτὸ τὸ παίγνιο μὲ τὴ γλῶσσα ὡς αὐτοσκοπὸ. (...) Στὸ «Κόκκινο φῶς» συμπύκνεται ἡ ἴδια ἡ ζωὴ μέσα στὴ διάρκεια μιάς στιγμῆς – μιάς στιγμῆς πού ἐγκλείει ὅλα τὰ γνωρίσματα τοῦ ἀτελείωτου. (...) Τὸ «Ἐνώπιον πολυβόλητου» εἶναι ἕνα ἀριστοτέχνημα τῆς κατασκευαστικῆς. (...) ‘Ἐνα ἐγχείρημα μαγευτικὰ λαμβανόμενων προγραμματισμῶν πού καταλήγει φαινομενικὰ σὲ παράλογο, ἀλλὰ πού μέσα ἀπὸ δοκιμῆς ἐξιστόρησής, συνειδησιακῆς ἐκφάνσεις, μορφῆς ἐμπειριῶν, ἀποπειρῆς δράσης καί ποικίλα στυλιστικὰ ἐπιτετα συνθέτει μὴ εἰκόνα τῆς πραγματικότητας – μὴ τρομακτικὴ εἰκόνα ὅπου μοιάζει νὰ μὴν ἀπομένει καμιά θέση πιά γιὰ τὸ άτομο. («Frankfurter Allgemeine»).

‘Απὸ τὴς ἀρχῆς αὐτοῦ τοῦ αἰῶνα ἄρχισε ἀσυγκράτητα τὸ τέλος τῶν λογοτεχνιῶν μὲ ἐθνικὸ χαρακτηριστῆρα. ‘Ο Σχινᾶς ἀναγγέλλει τώρα τὸ τέλος τῆς ἑλληνικῆς. (...) ‘Ἡ εἰρωνεία του ὅμως δὲν σκοπεύει τόσο τὸν ἕλληνα ἀφηγητῆ, ἀλλὰ τὸν κάθε ἀφηγούμενο γενικά. (...) ‘Ἡ «ἀφηγηματικὴ συσκευή» του διαθέτει ὁλόκληρο τὸ ἑλληνικὸ γλωσσικὸ ὕλικό. (...) Δοκιμάζει ὅλες τὴς δυνατότητες γιὰ τὴ συγκεκριμένη ἀποποίηση μᾶς προχαραγμένης «ὑποθέσεως». ‘Αλλὰ ἀκριδῶς ἡ ἀποτυχία τῆς ἀποδεικνύει τὴν ὑπεροχὴ τοῦ συγγραφέα ‘Αλέξανδρου Σχινᾶ, πού ἡ ἱκανότητά του νὰ παραλλάσει καί νὰ ἀλληλοσυνδέει θυμῆς κυριολεκτικὰ ἠλεκτρονικὸ ἐγκέφαλο. («Frankfurter Rundschau»).

αναφορά περιπτώσεων

Μέσα σ' αυτά τὰ κείμενα ό Σχινάς λειτουργεί σαν γλωσσική μηχανή. (...) Περιγράφοντας τή διάσχιση ενός δρόμου διασχίζει ό ίδιος τή γλώσσα μέ «άπánθρωπη» ακρίβεια. (...) Μέ τήν πρόζα του άποδεικνύει τήν ανεξαρτησία του συγγραφέα και τής άφηγησης, τήν αντίκαταστασιμότητα του ήρωα και τή διαφορούμενη ύψη των λέξεων. («Nürnberg Nachrichten»).

Ή καταδίωξη του πνεύματος στην Άθήνα πλήττει ιδιαίτερα τον Σχινά, που ζει έδώ, ως εκ-πρόσωπο αυτού που θά ήταν σήμερα δυνατό και στην Ελλάδα, μιάς λογοτεχνίας δηλαδή σέ υπε-ρθετικό επίπεδο. («Christ und Welt»).

Τολμηρά πειράματα ενός συγγραφέα που χειρί-ζεται ταχύδακτυλολογικά, μέ πολυμηχανους τρό-πους τή νεοελληνική γλώσσα. (...) Ή άφηγηση διεξάγεται ολοκληρωτικά μέσα από παραλλαγές του ύφους, του ρυθμού, του περιεχόμενου. (...) Ό άναγνώστης νιώθει ίσως πώς του επιβάλλο-νται υπερβολικές άπαιτήσεις. Κοιτάζοντας όμως προσεκτικότερα θά όρει πλω άπ' αυτό τό παιγνι-δι μιά μαρτυρία. («Der Bund»).

Ή ειρωνεία γίνεται έδώ καλλιτεχνικό μέσο που επιτρέπει άποστασιοποιήσεις. Άλλά όπου ή άπό-σταση ελαττώνεται από κάθε είδους αυθαρεσίες τής «άφηγηματικής συσκευής» του Σχινά χάνεται και ό ειρωνικός τόνος. (...) Σ' αυτά τὰ κείμενα συναντάμε έναν υπερευφάνταστο λογογράφο που παίζει «άλεξανδρίνα» μέ προϋπάρχον ύλικό γιά νά δείξει μέχρι τέλους πώς ήταν καθαρά δικό του. («Westdeutscher Rundfunk»).

Ό Σχινάς επιδεικνύει έδώ, τόσο μέ πρωτοτυ-πία όσο και μέ πειστικότητα, τί μπορεί νά έπιτε-λέσει κανείς μέ τή γλώσσα ή τί επιτρέπει ή γλώ-σσα νά έπιτελεσθεί μ' αυτή. (...) Ή σειρά αυτών των «έγγραφών» είναι ώστόσο κάτι περισσότερο από μιά θαυμαστή άκροβατική επίδειξη. Ό επι-νοητής τους παρουσιάζει τήν πολλαπλότητα των συνδυαστικών δυνατοτήτων γιά νά καταστήσει σαφή τή σχετικότητα κάθε συνδυασμού. Τό σκο-πούμενό του είναι: ρεαλισμός στην ευρύτατη έν-νοια του όρου. («Hessischer Rundfunk»).

Αυτό που επιδιώκει ό Σχινάς δέν είναι μιά διε-ξοδική περιγραφή που θά αναπτυσσόταν γύρω από ένα θέμα δράσης, αλλά ή έκφραση μιάς γλωσσικής ευαισθησίας που κατασκευάζει μέ μα-θηματικά τεχνάσματα έπακριβώς ύπολογισμένα γλωσσικά μοντέλα. Αυτές οι κατασκευές άπεχουν από κάθε περιοχή στερεότυπων έφαρμογών και καθιστούν έτσι φανερή τή λογοτεχνική άναγκη άυτονομίας. («Süddeutscher Rundfunk»).

Ό Σχινάς είναι ένας έφευρητικός μοντερνός άφηγητής. (...) Τό διβλίό του «Άναφορά περι-πτώσεων» κίνησε τήν προσοχή και στή γερμανική του έκδοση ως ύπόδειγμα περαματικής πρόζας. («Λεξικό τής παγκόσμιας λογοτεχνίας» - Kröner).

Αυτό τό διβλίό του Σχινά είναι μιά μοναδική επίδειξη του τί μπορεί νά κατορθωθεί από τήν έλ-ληνική γλώσσα όταν εκείνος που τή χρησιμοποιεί τήν κατέχει. Σχεδόν κάθε λέξη εκεί μέσα συνιστά μιά όξεία κριτική στή νεοελληνική τυπολατρικό-τητα που ίσοπεδώνει διαρκώς τή γλώσσα και σι-νακόλουθα τή λογοτεχνία, και τελικά τις νεκρώ-νει. (...) Στα κείμενα του Σχινά διεξάγεται μιά έποικοδομητική διαπραγμάτευση, μιά προώθηση και έμβάθυνση συγχρονης λογοτεχνικής προόλη-ματικής. («Λεξικό λογοτεχνίας» - Kindler).

Ή «Άναφορά περιπτώσεων» δέν ξεγάστηκε και μετά τή δικτατορία. Π.χ.: Ό αυτοκυριαρχημένος χειρισμός των παντοειδών έκφραστικών μέσων σ' αυτό τό διβλίό πρόδιδε μακροχρόνια προασκήση σέ ευρύτατη κλίμακα γλωσσικών πειραματισμών και ύφολογικών άναζητήσεων - πολύ περα από τις άραιές δημοσιεύσεις του Σχινά ως τότε. (...) Άπό τότε ό Σχινάς συνιστά μιά ιδιόμορφη περι-πτωση στον πνευματικό μας χώρο: τήν περίπτωση ενός διερευνητή μιάς δυσπροσιτης γιά τον μέσο άναγνώστη περιοχής που προσάρμοσε μονομιάς (σαν μ' ένα λάτρη κομπιού έκείνης τής «αφη-γηματικής συσκευής» του) τό λεξιλόγιο και τό ύφος του στή δεκτικότητα και τις άνάγκες ενός ευρύτατου κοινού, μέσ στην έπταετία, όπως και σήμερα, μιλώντας από τήν Ντιωτες Βέλλε. («Το-μές», 1975).